

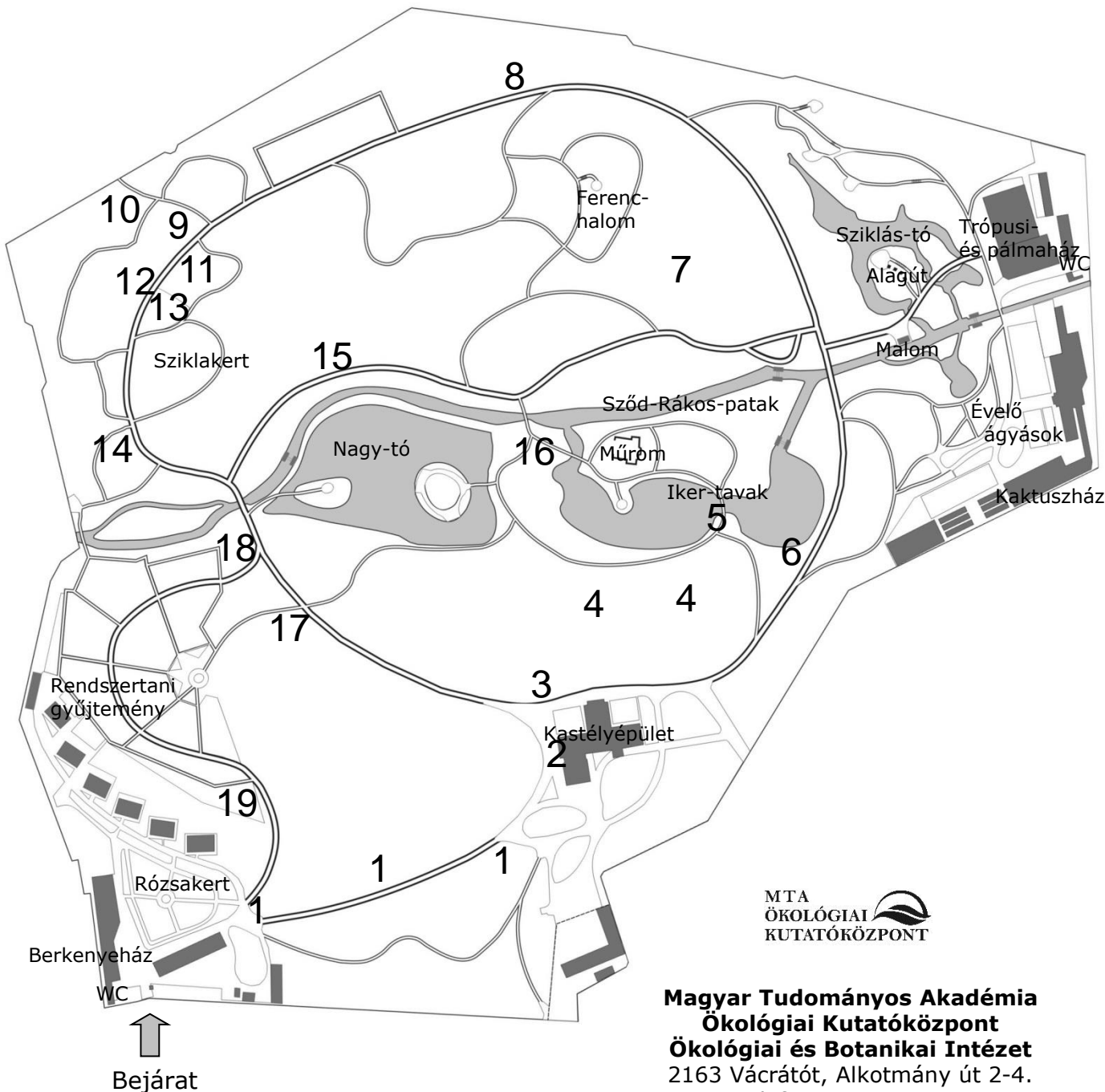
Őszi séta

Nemzeti Botanikus Kert Vácrátót

Az őszi lombhullás a természet egyik leglátványosabb jelensége. A nappalok rövidülése és genetikai, hormonális okok miatt megváltozik az anyagcsere, csökken a klorofill szintje, a levelek elszíneződnek. Ennek hátterében az áll, hogy a zöld szín által korábban elfedett egyéb színtestek érvényesülnek, részben pedig újabb, sejtnedvben oldott színanyagok keletkeznek. A karotinok, a xanthofillok sárga, barna és narancsszínű árnyalatúra, az antociánok pirosra, lilára, kékesre változtatják a lombot. Gyakran megfigyelhető, hogy a zöld szín a levélerek mentén marad meg legtovább. Mire itt a tél, a fölöslegessé vált levelek leválnak, a tartaléktápanyag a gyökerekben, ágrendszerben, rügyekben halmozódik fel.

**Térképes útmutatónk abban segít, hogy az
ősszel színpompába boruló fa- és cserjefajok
közül néhányat könnyedén megtaláljon
Kertünkben.**

MTA
ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

**Magyar Tudományos Akadémia
Ökológiai Kutatóközpont
Ökológiai és Botanikai Intézet**
2163 Vácrátót, Alkotmány út 2-4.
Telefon.: 28-360-122
E-mail: botanikuskert@okologia.mta.hu
www.botanikuskert.hu
www.okologia.mta.hu

Az őszi színeződéssel járó élettani folyamatokat az aktuális időjárás erősen befolyásolja, ezért a lombszíneződés évről évre más intenzitású és időtartamában is változó.

1. Nyugati ostorfa. *Celtis occidentalis*. É-Amerikában honos. Szürke törzse fiatalon sima, később bibircses-rücskös, mélyen barázdált. Nálunk útmenti sorfának ültetik, jól tűri a városi körülményeket. Őszi levélszíne feltűnő, élénksárga.

2. Japán vadszőlő. *Parthenocissus tricuspidata* 'Veitchii'. Tapadókorongokkal magasra kapaszkodó kúszócserje. Hazája Japán, Kína és a Himalája. Épületek napos oldalainak befuttatására alkalmas. Levelei ősszel bíborbordóra színeződnek. Az egyik legszebb vadszőlő.

3. Vérbükk. *Fagus sylvatica* 'Atropunicea'. Törzse sima, hamuszürke, pillás szélű levele kihajtáskor narancsvörös, majd bordós zöld, ősszel ismét vörös. Termése 4 kopáccsal nyíló makktermés, kupacsán a nyúlványok bohókás megjelenést kölcsönöznek. Lombszíne miatt a romantikus tájképi kertek jellegzetes fája.

4. Közönséges platán. *Platanus x acerifolia*. Hatalmas termetű parkfa, sorfa. Lemezesen leváló kérge jellegzetes mozaik mintázatot ad. Gömb alakú terméscsoportja télen is a fán marad. Az európai kertépítészeti történetében korszakot neveztek el róla. Fájából értékes bútorokat készítenek. Levele ősszel aranysárgabarna.

5. Virginiai mocsárciprus. *Taxodium distichum*. Nyitvatermő, mégis lombhullató. Jellegzetes képződményei a légzőgyökerek, melyek az Észak-Amerika mocsaraiban honos fa gyökérszónájának légzését biztosítják. Lombja ősszel rozsdavörösré színeződve hullik le.

6. Páfrányfenyő. *Ginkgo biloba*. Kínából származik. A legősibb fafaj a földön, közeli rokonai már nincsenek. Levélerezete a fák körében egyedülálló, villás. Levelei élénk aranysárgára színeződnek és

viszonylag gyorsan lehullanak szép sárga szőnyeget terítve a fa alá. Híres, ősi kínai gyógynövény, javítja az agyműködést, erősíti az érfalakat, gyógyítja a tüdő betegségeit.

7. Vörös tölgy. *Quercus rubra*. É-Amerika keleti részéről származik, hazánkban telepített erdőkben és utcai sorfaként találkozhatunk vele. Levelei karéjosak, jellegzetes szálkás fogban végződnek. Makkja zömök, melyen a kupacs lapos, tányérszerűen kiszélesedik. Nevét őszi kárminpiros lombszínéről kapta.

8. Cserszömörce. *Cotinus coggygria*. Hazája D-Európától K-Kínáig terjed. Középhegységeink mészkő és dolomit kopárjainak déli oldalán él. Őszi lombja a narancssárgától a lángvörösre sokféle árnyalatban pompázik. Tollas-szőrös terméságazata egyedülállóan dekoratív.

9. Császártölgy. *Quercus dentata*. Hazája Kína, Korea, Japán, Kína történelmi kertjeiben gyakran ültették is. Sekélyen karéjos, hatalmas levelei finoman molyhosak. Őszi lombja narancsvörös, bíborszín, bordó, jellegzetessége, hogy levelei csak tél végén hullanak le. Csíkos makkjai kócos kupacsban rejtőznek.

10. Bicsiu-bangita. *Viburnum bitchiuense*. A Koreai félsziget csücskén és Japánban honos ritka cserje. Porcelánrózsaszín virágai fűszeres, édes illatúak. Néhány hibrid kerti bangita őse. Ősszel levelei ragyogó élénkvörösre váltanak.

11. Papírkérgű juhar. *Acer griseum*. Közép-Kína hegyvidéki erdeiben honos. Könnyű felismerni lemezesen hámló kérgéről. Levele összetett, három elliptikus tompán fogazott levélkéből áll, melyek fonáka kékesfehér. Lombhulláskor levelei élénkvörösre színeződnek.

12. Juharok. *Acer* spp. Nagy részük az északi mérsékelt övben honos. A levél rendkívül változatos alakú lehet, de többnyire karéjos. Nagyon fontos kertészeti növények. Termésük szárnyas ikerlependék. A legtöbb faj ősszel gyönyörű sárga, narancs, piros, bordó színekben pompázik.

13. Kínai gyertyánszil. *Zelkova schneideriana*. DNY-Kínában őshonos, 30 m magasra növő fa. Kérge tarka mintát hagyva foltokban hámlik. Kihegyezett csúcsú, szépen fogazott, érdes tapintású levelei ősszel bíborvörösre, sötét bordóra változnak.

14. Ujjas juhar. *Acer palmatum*. Hazája Kína, Japán és Korea. Több száz színes lombú, változatos megjelenésű fajtája van. Ősszel élénk vörösre színeződő levelei miatt kedvelt díszfa.

15. Közönséges lakkfa. *Toxicodendron verniciflua*. Japántól Kínán át a Himalájáig honos. Fontos kultúrtörténelmi növény, törzséből csapolt nedvből Kínában értékes laktárgyak készültek. Allergiás tüneteket is okozó, erősen mérgező növény. Ősszel ragyogó sárgára változik lombja.

16. Magyar kóris. *Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica*. A Kárpát-medencében a síkvidéki keményfaligetek jellemző fája. Vácrátóton is a Sződ-Rákos patakot kísérő ligeterdőben érzi legjobban magát. Egyes példányai kertünk legidősebb fái közé tartoznak. Utcasorfának is kiváló. Lombja ősszel vörös, sárga színekben pompázik.

17. Amerikai sárgafa. *Cladrastis lutea*. USA DK-i részén honos, sűrű erdőkben, sziklás lejtőkön él. Ép szélű levélkékből összetett levelei ősszel élénksárgára színeződnek. Nevét mégis gesztjéről kapta, amelyből sárga festéket készítenek. Hazájában kedvelt díszfa.

18. Kislevelű kacurafa. *Cercidiphyllum japonicum*. Himalájától Japánig honos. Szíves vállú levelei lombfakadáskor bronz színűek, majd kékeszöldek, ősszel narancssárgák. Lombhulláskor kalács illat lengi körül.

19. Perzsafa. *Parrotia persica*. Hazája K-Kaukázus és É-Irán. Közepes méretű fává, vagy nagyobb bokorra fejlődik. Visszástojásdad levelei ősszel skarlátvörösre aranysárgára színeződnek. Az egyik legpompásabb őszi lombú fa, ebben rejlik legfőbb díszítőértéke.